

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนแปลงและการควบคุมการทำฟาร์มไก่ไข่: ผู้ผลิตรายย่อย

ชุมชนและธุรกิจการเกษตร

ผู้เขียน

นายจิรวัดน์ รักชาติ

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา สุกข์ศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. จามะรี เชียงทอง

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาศึกษาความเปลี่ยนแปลงและการควบคุมการทำฟาร์มไก่ไข่: ผู้ผลิตรายย่อย ชุมชนและธุรกิจการเกษตร โดยเลือกพื้นที่ศึกษาที่หมู่บ้านหนองแก้ว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ทำความเข้าใจเงื่อนไขการเกิดมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ โดยเฉพาะด้านสุขอนามัย และความเชื่อมโยงของเจ้าของฟาร์มไก่ไข่ คนในชุมชน บริษัทธุรกิจเกษตรและหน่วยงานของรัฐ ในการควบคุมและสร้างมาตรฐานดังกล่าวในฟาร์ม และ (2) ทำความเข้าใจถึงการต่อรองเพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของฟาร์มไก่กับคนในชุมชนและบริษัทธุรกิจเกษตร ในการควบคุมมาตรฐานด้านสุขภาพและความสะอาดในฟาร์ม โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องระบบเกษตรพันธสัญญาในสังคมเกษตรสมัยใหม่ พหุบาลการเกษตรและพื้นที่ในการควบคุมการเกษตรแบบใหม่ และเครือข่ายผู้ปฏิบัติการในการผลิตอาหารเกษตร มาใช้ในการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า การขยายฟาร์มไก่ไข่พันธสัญญาเข้าไปในพื้นที่ชนบท เป็นการเปิดช่องทางให้ผู้เกี่ยวข้องหลายกลุ่มทั้งที่เป็นหน่วยงานรัฐและไม่ใช่นักงานรัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมมาตรฐานฟาร์มไก่มากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาฟาร์มไก่ไข่หมู่บ้านหนองแก้วพบว่า มีกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการควบคุมมาตรฐานฟาร์มและความสะอาดในชุมชนมากมาย ได้แก่ บริษัท ก คนในชุมชน เทศบาลตำบล กรมปศุสัตว์และเจ้าของฟาร์มไก่ โดยแต่ละกลุ่มต่างมีบทบาทและเครื่องมือที่ใช้ควบคุมมาตรฐานฟาร์มและความสะอาดในชุมชนแตกต่างกัน กล่าวคือ บริษัท ก ควบคุมมาตรฐานฟาร์มโดยตรงผ่านสัญญาข้อตกลงเลี้ยงไก่ คนในหมู่บ้านควบคุมความสะอาดของฟาร์มไก่ผ่านมติกลุ่มประชาคมหมู่บ้าน กรมปศุสัตว์และเทศบาลตำบลทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานฟาร์มผ่านหลักเกณฑ์ข้อกำหนดตามกฎหมาย และเจ้าของฟาร์มไก่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลความสะอาดใน

ฟาร์มของตนเอง อีกทั้งในบางโอกาสกลุ่มผู้ควบคุมมาตรฐานฟาร์มไก่เหล่านี้ยังมีการร่วมมือกันในลักษณะของการสร้างเครือข่ายเพื่อควบคุมมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่และความสะอาดในหมู่บ้านด้วย เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบริษัท ก กับกรมปศุสัตว์ เครือข่ายระหว่างกลุ่มประชาคมหมู่บ้านกับเทศบาลตำบล เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ภายใต้การควบคุมมาตรฐานฟาร์มไก่และความสะอาดในชุมชนหลายรูปแบบจากทั้งบริษัท ก และกลุ่มประชาคมหมู่บ้าน เจ้าของฟาร์มไก่ต่างพยายามต่อรองและปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์หลายแบบ สำหรับการต่อรองกับบริษัท ก นั้น เจ้าของฟาร์มไก่ในหมู่บ้านรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการในนามกลุ่มผู้เลี้ยงไก่หมู่บ้านหนองแก้ว เพื่อเข้าร่วมประชุมหารือและเจรจาต่อรองกับบริษัทฯ หลายครั้ง ทั้งในเรื่องราคาผลผลิต ราคาปัจจัยการผลิตและต่อรองกับมาตรฐานความสะอาดที่บริษัทฯ กำหนด ส่วนการต่อรองในชุมชน เจ้าของฟาร์มไก่พยายามต่อรองและปรับความสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้านด้วยการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จากการทำฟาร์มไก่กลับคืนให้กับคนในชุมชนโดยผ่านตรรกะทางวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การทำบุญ การช่วยงานสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นต้น

Thesis Title	Changing and Regulating Laying – Chicken Farms: Small Producers, Community and Agri – Business	
Author	Mr. Jirawat Rugchat	
Degree	Master of Arts (Social Development)	
Thesis Advisory Committee	Associate Professor Dr. Wattana Sugunnasil	Advisor
	Associate Professor Dr. Jamaree Chiengthong	Co-advisor

ABSTRACT

The study entitled “Changing and Regulating Laying – Chicken Farms: Small Producers, Community and Agri – Business” which chose a study area at Nong Kaew village, San Sai District, Chiang Mai Province, aims to: (1) understand the conditions of standardization on laying-chicken farm, particularly in an aspect of hygiene and the connection among farm owners, people in the community, an agri-business company, and state organizations; and (2) understand the negotiation for adjusting the relationship between chicken farmers and members in the community including the company, which monitors health and cleanliness standards in the farms under the contract farming system in the neo-agrarian society, agricultural governance, controlled areas in a new agricultural form, and an actor network in producing agri-food.

This study has found that to expand laying-chicken farm into rural sites is an opening a way for involving groups, both state and non-state, to increasingly participate in regulating the chicken farms. This study has also come across that there are several involving actors in Nong Kaew village; they are the Company Kor, local people, the sub-district municipality, the Department of Livestock Development, and chicken farm owners. Each group has a different role and tools to standardize the farms and cleanliness of the community. For example, the Company Kor controls the standard of the farms through the contract made with the chicken farmers. People in the community monitor the hygiene of the chicken farms via the regulations according to the law. The chicken farmers have a duty to take care of the cleanliness in their own farms. Those

who control the standard of the farms occasionally have cooperated as a network to regulate the farms as well as the hygiene of the community, for instance; the cooperation between the Company Kor and the Department of Livestock Development, and the network of the community and the sub-district municipality.

Nonetheless, under numerous forms of standardization on chicken farms and the hygiene in the community of the Company Kor and the community, the farm owners still negotiate and adjust the relationships into many patterns. To negotiate with the company, the chicken farmers in the village set up an unofficial group in the name of Nong Keaw's Chicken Farmer Group in an aim to attend meetings and discussions with the company in the topics of the production price, producing factor price, and negotiation on cleanliness regulated by the company. When negotiating with the community, the chicken farmers try to change and adapt the relationship with people in the village by benefit exchange in the way that the farmers contribute back to the community through some cultural logics of for example; merit making, social work, and assistance in the village.